

- 1 **Fuit** 'Det var en gång'
- 2 **Quae** § 162 **speciosus** a. 3 (full av utseende [*species -iei* f.]) skön, vacker
- 3 **formosus** a. 3 (full av form/er/) vacker, välväxt
Annis non multis transactis abl. abs. Se lex. *transigo* 2 b)
- 4 **aliam** sc. *feminam* **in regno ex(s)istere** (uppenbara sig i kungamakt) komma på tronen. Obs! *exsistens* pres. part. anger här föregående handling i st. f. samtidighet: 'efter det att hon...' § 219,I,1
- 5 **ea** § 90 **Quod** obj. både t. *sciens* och *curans*
- 6 **curo** 1. bry sig om **se convertere** omvända sig (jfr sv. *konvertit*)
- 7 Skilj noga mellan **servio** 4. tjäna (ngn alci) och **servo** 1. bevara; iakttaga (ngn, ngt *alqm, alqd*) **Accidit** (*quod*) se lex. 1. *accido* b) β) **partes** lex. *pars* b)
se transtulit (av *transfero*) 'begav sig'
- 8 **conspiciens circumibat** 'reste runt och inspekterade'
- 9 **secretum -i** n. (subst. adj.) hemlighet
- 10 **commendo** 1. anförtro; *commendarem, si...velles*: tempus och modus?
feceris § 150,2 **in adventu regis** (i klass. lat.: *adventu regis*) 'vid kungens an- eller återkomst'; prep.-uttryck vanliga i medeltidslatin i st. f. rent kasus
- 11 **sic** så/lunda/, på så sätt; det sv. så i en mening som "Då hon kom, så gick han" saknar motsvarighet i latin **mala morte perire** dö en usel död
- 12 I lex. finns två **praesto** upptagna - vilket är aktuellt här? Märk att *sum* står omedelbart efter!
- 13 **praeceptum -i** n. befallning (subst. perf. part. av *praecipio -cepi -ceptum* 3. befalla) **ecce** (ett i medeltida texter mycket vanligt ord som används för att framhäva ngt viktigt; ung.) 'se här, se då; hör då'
- 14 **princeps -cipis** m. furste
- 15 **confugio -fúgi -fugitum** 3. (fly samfällt) skynda
laudant et recommendant 'prisar och berömmar'
- 16 **form-os-i-tas (-tatis** f.): subst. på *-tas* är abstrakta och motsvarar ung. sv. subst. på *-het*; alltså: form-full-het = (skön) figur **speci-os-i-tas** ung. '(väna) drag'
- 17 **displacet**: prefixet *dis-* har ibland en nekande innebörd; alltså = *non placet*
(För kort *a* > kort *i* se kommentar till rad 162 *re-habeo*)
valeo -ui - 2. vara stark, må väl; i senare lat. ofta = *possum*
Ideoque (*ideo* 'därför') se kommentar till rad 41 *At*
- 18 **venatum** § 143,I **pergo** (av *per-rego*) **perrexī, perrectum** 3. bege sig -
Den korta obetonade vokalen *e* föll bort inuti ordet (vilket kallas synkope) i presens - varför ingen synkope i perf. eller supinum? Jfr lat. *interesse* - sv. *intresse*; sv. *helige ande* - *helge and* (*and* med bortfall av slut-*e* exemplifierar apokope)
- 19 **ut...fueris** 'så snart som du blivit'
- 20 **occído -cídi -císum** 3. döda - skilj härifrån **óccido -cidi** - 3. falla, dö
camisea superior tycks här betyda 'sjal'. (Jfr annars fr. *chemise* f. skjorta, linne; omslag; sp. *camisa* f. skjorta; mantel; även: menstruation [!]; it. *camicia* f. skjorta; överdrag, täckelse.)
- 21 **ad collum** 'till /att ha om/ halsen' **abscído -cídi -císum** 3. hugga av;
abscisas (perf. part.) (som har *manus* till huvudord) samordnas med *involvas*
involvo -volvi -volútum 3. rulla in (ngt i ngt *alqd alci rei*)
- 22 **praesento** 1. - lånbord?
- 23 **timore mortis ductus** § 97,2 **spondeo sponendi sponsum** 2. (högtidligen) lova; med ack. m. fut. inf. (*facturum* sc. *esse*)

- 24 **huiusmodi** (eller **huius modi**) (av detta slag, detta slags) sådan
interemptio -onis f. dödande, mord (av *intérimo émi -emptum* 3. döda)
- 25 **nimis** adv. alltför, mycket
- 26 **iam** adv. redan, nu; vid futurum (el. motsvarande, här *debeo*): strax; vid negation: längre **ex commisso alcis** på ngn's uppdrag
- 27 (*de*) **quo** (syftar på hela föregående sats): (över) vilket
supra modum 'över måttan, gränslöst' **cord-íntime** adv. hjärt-innerligen (av *cor cordis* n. hjärta och *íntimus* a. 3. innerst)
- 28 **polliceor -lícitus sum** dep. 2. lova; här med *ut*-sats i st. f. ack. m. fut. inf. - i senare lat. undanträngs ack. m. inf. och ersätts med olika bisatser; jfr t.ex. rad 30 *dic...quod* (säg...att) **oportet -uit** - 2.opers. det är tillbörligt, nödvändigt; *alqm oportet* ngn bör, måste
- 29 **audiens...percipiens** § 219,I,1 **commendatam** (§ 133,2) - efter vilket ord är det böjt? **commendo** 1. här: befalla (vanligen såsom i rad 9; jfr rekommendera)
percipio -cépi -ceptum 3. uppta, uppfatta, höra (jfr eng., sv. *perception*)
- 30 **eia** interj. ack **misericordiam cum alqo facere** visa medlidande med ngn
- 31 **noli** § 126. Obs! Flickan ber jägaren att hugga av henne händerna etc. utan att det av det föregående klart framgår att han i detalj talat om för henne vad han skulle göra.
- 32 **misericordia motus** § 97,2
- 33 **accipiens** § 219,I,1. Obs! Bestämningarna till *accipiens* kommer efter, som i moderna språk.
- 34 **illi** syftar på sjalen **manus** obj. t. både *abscidit* och *involvit*
solitudo -inis f. ödemark **dimittens...reliquit** - pleonastiskt (el. abundantiskt) uttryckssätt: båda verben betyder 'lämna' **absque** prep. m. abl. utan
- 35 **recédo -cessi -cessum** 3. bege sig iväg **Priusque** 'Men dessförinnan'
- 36 **iuravit** i st. f. *iuraverat*; **iuro** 1. edligen lova, svära (en ed); här med quod-sats; jfr rad 28 *polliceor* **curia -ae** f. (i medeltlat.) hov n. (*redire...*) **vellet**: ett modalt hjälpverb (*debeo, oportet, volo* m. fl.) används i medeltlat. ofta för att omskriva futurum; 'skulle återvända'
- 37 **errans...processit** återges bäst med ett verb: 'irrade' **hinc et inde** (el. *hincinde* såsom i rad 39) hit och dit, fram och tillbaka **eiulo** 1. (onomatopoetiskt) yla, tjuta, klaga
- 38 **iuvenis adulescens** (pleonasm) yngling
- 39 **per patrem suum** = *a patre suo* **castellanus -i** m. borgherre
ad venandum § 141
- 40 **salúto** 1. hälsa (på) (ngn *alqm*) (*de pulchritudine*) **sua** = *eius* - § 218, 4.
Ett sådant förväntat språkbruk är vanligt i senare lat. och beror på att det klassiska latinets grammatiska regler sammanblandats och förändrats: Varje bisats som på något sätt återger (refererar) en överordnad sats subjekts ord, tankar, vilja el.känslor kan man i tanken omvandla till direkt tal. Exempel (med bisatsen understruken): a) Han sa att han han hade stannat hemma hos sig igår. b) Hon undrade varför han inte kunnat stanna hemma hos henne igår. I mening b) syftar *henne* på den undrande (talande). Omvandlade till direkt tal heter resp. bisats så här: a) Jag stannade hemma hos mig igår. b) Varför kunde du inte stanna hemma hos mig igår? - I klassiskt lat. kännetecknar två ting bisatser som utgör referat: 1) Ett *honom/henne/dem* (liksom *hans/hennes/deras*) som i direkt tal motsvaras av pron. för första person och som i indirekt tal syftar på de(n) talande, tänkande, tyckande etc. uttrycks med reflexivpronomen (former av *se* och *suus*) enligt § 107. 2) Bisatsens predikat sätts i konjunktiv (§ 198). - Men i medeltlat. uppstår en osäkerhet om det "rätta" språkbruket så att man kan säga t.ex. *se* för *eum* och *eum* för *se*.

- 41 **quomodo** (el. **quo modo**) eg. på vilket sätt = a) såsom, b) hur; här: hur det kom sig att el. varför **At** (Men): Det medelt. lat. utmärks av ett ymnigt bruk - och överflödigt - av allehanda småord i början av en ny mening, t.ex. *et, -que, enim, nam, autem*. De har ofta en förbleknad betydelse, markerar bara att nu kommer fortsättningen; de bör därför alls ej alltid översättas. Jfr sv. talspråk *och sen, alltså*,
- 42 **Ecce quomodo** 'Se här hur'
- 43 **paupercula -ae** f. (diminutiv) fattig liten stackare **quo** (interrogativt el. relativt adv.) vart **divertor -versus sum** dep. 3. vända sig, ta vägen; § 159 (inkl. Märk!) **genealogia -ae** f. (grek. lånord) härkomst
- 44 **re-velo** 1. av-slöja (*velum -i* n. slöja; segel; jfr eng. *veil*) **ob id, ut...non** = *ne* för att inte; ofta förtydligas en mångtydig konjunktion genom ett adv.: hellre *propterea* (därför) *quod* än bara *quod* (emedan, därför att)
- 43 **trado -didi -ditum** 3. överlämna, utlämna, förråda **in iram et indignationem alcis venire** råka ut för ngns vrede och harm; **in notitiam alcis venire** bli känd av ngn. Av dessa uttryck kan man lära att *venire* + *in* + ack. av ett verbalsubstantiv omskriver passivum av verbet till vilket substantivet är bildat. Vid deponens - som ju redan har passiv form men aktiv betydelse - måste man ta till denna perifrasis, t.ex. *in oblivionem venire* (komma/falla i glömska =) glömmas (*obliviscor -litus sum* dep. 3. glömma)
- 46 **bona -orum** npl. (subst. adj.) ägodelar, gods, förmögenhet **spopondit** (rad 22) styr två ack. m. inf.: *se daturam* sc. *esse* och *eum mancipari* (pres. i st. f. fut. inf.)
- 47 **mancipo** 1. (normalt: sälja som slav; överlåta ngn/ngt som egendom till ngn) här på sätt och vis tvärtom: ge ngn ngt *alqm alqa re* (begåva ngn med ngt); *alqs alqa re mancipatur* ngn får ngt **et** = *etiam*
- 48 **miser cordia motus** - rad 32 **Quis vocaris?** 'Vad heter du?' - *quis* både mask. och fem. i för- och efterklassiskt latin; *quis* = 'vad' § 57,3
- 50 **audiens** § 219,I,1
- 51 **castrum -i** n. borg - i klass. lat. endast plur.; *castra -orum* npl. läger **dilecta fuit** = *dilecta est* § 40 (sid. 63 nederst); *diligo -lexi -lectum* 3. älska, tycka om
- 52 **Transactis** rad 3
- 53 **cresco, crevi, cretum** 3. växa (upp), bli vuxen **sibi** = *ei* (jfr ovan *sua* rad 40) **provideo -vidi -visum** 2. förse (ngn med ngt), skaffa (ngn ngt *alci de alqa re*)
- 54 **quam ducat** (§ 164,2) **in uxorem** 'som han kan gifta sig med' **amicitiam habere** (ha vänskap) knyta en vänskapsförbindelse, stå på vänskaplig fot. Att ha många, helst inflytelserika vänner betydde förr oerhört mycket; det var en sorts trygghetsförsäkring av skiftande innebörd - någon socialvård bedrevs ju inte utom i viss mån av kyrkan. En sjuk bonde t.ex. kunde hoppas på släktingars och vänners hjälp med skötseln av gården; hade en slottsherre bekymmer med sturska undersåtar, så ryckte kanske hans vänner och gelikar in och kväste bråk. En person som ville göra karriär hade svårt att lyckas om han inte kunde förlita sig på stöd av vänner och släktingar högre upp på rangskalan. Ett ofta anlitat sätt att skaffa sig förbindelser var att ett lämpligt giftermål arrangerades. Överenskommelse om gifte träffades i förnåma familjer mellan resp. föräldrar tidigt - ju förnåmare, desto tidigare. T.ex. träffades omkr. 1300 avtal om giftermål mellan den svenske hertigen Erik och en norsk prinsessa - när hon var ett år gammal! Föräldrarna var ej benägna att ta hänsyn till eventuella invändningar från de unga tu. Det var givetvis ingalunda nödvändigt att de blivande äkta makarna träffades före bröllopet. - Hur avlägsen synes oss icke denna tid nu vara! Nu gifter sig ju alla av kärlek, eller hur?

- 55 **hincinde** rad 37
- 57 **pulchram...filiam**: genom att attributet är skilt från sitt huvudord blir det mer betonat, vilket man vid översättning kan få fram med 'en riktigt söt dotter'
- 58 **eorum** = *suam* el. *suo* **unam** = *quam* (efter *si*); i klass. lat. är *unus* antingen räkneord eller = *solus* och starkt betonat: 'endast (en)'; här motsvarar *unus* sv. obest. artikeln
- 59 **debeo matrimonialiter** (= *in matrimonium*) **ducere** jfr rad 36 (**redire**) **vellet**
- 60 **credo quod** § 220,I,1
- 61 **vis** av *volo*
- 61 **defectuosus** a. 3 lytt (jfr defekt) **Et nescis** 'Och till på köpet vet du inte'
quis (= *quae* - jfr rad 48), **qualis et unde sit** 'vem, hurudan och varifrån hon är'
- 62 **aliquam** (efter *si*) är mer betonat än *quam*: 'någon alls'
- 63 **nullam...nisi** § 188,1
- 65 **pertracto** 1. behandla, bemöta
- 66 **simul manere** leva tillsammans **mutuo se diligebant** 'de älskade (sig ömsesidigt =) varandra' (jfr eng. *mutual* 'ömsesidig')
- 67 **contingo** lex. 1 *contingo* 2 - här med *quod*-sats i st.f. *ut*; § 220,I,3
rex illius provinciae syftar på Salvaticas far **secum** = *cum eo*
- 68 **contendo -tendi- tentum** 3. sträcka, spänna; ofta intransitivt: spänna sig, anstränga sig; här: ämna. Obs! perf. part. *contentus* ofta adjektiviskt: ('som ansträngt sig' =) 'energisk' - må ej sammanblandas med homonymen *contentus* a. 3 nöjd, belåten
- 69 **inquiero -quisivi -quisitum** 3. söka, fråga (efter ngn *pro alqo*)
dixit quod § 220,I,1
- 70 **propter solacium** 'som tidsfördriv' Obs! "hon" med olika syftning blir subjekt till *perrexisset* (och *esset*) resp. *crederet* - Salvatica resp. drottningen
- 71 **foret** vanlig biform till *esset* § 42 **Cumque litteras** etc. utgör innehållsligt en fortsättning till meningen *Contingit... bellare contendebant*.
- 72 **una** adv. tillsammans; förstärker (förtydligar) ofta prepositionen *cum*
bellum contra alqm intrare börja krig mot ngn; *intraturus* § 134, Märk 3
- 73 **ad eum** och **cum eo** = *ad se*, *secum* resp.
- 74 **ad bellum pergere** dra ut i krig *vides*, *quod* § 220,I,1
annosus a. 3 (full av år =) gammal
- 75 **minime** används ofta som negation: 'inte'
vices alcis adimplere fullgöra ngns uppgift
- 77 **unum** s.k. proleptiskt objekt till *exposco* (-*poposci* - 3. enträget begära). Proleps eller anticipation betyder föregripande och innebär som grammatisk/stilistisk term att en följande sats föregrips; innehållet i bisatsen får liksom strålkastarljuset på sig, t.ex. "Det(ta) vill jag bara säga att...". Vanligen sker prolepsen genom ett pronomen i neutrum, "det(ta)". Ibland vill talaren lyfta fram något särskilt ur bisatsen och markera vem eller vad han skall prata om. Så kan bisatsens subjekt dras ur bisatsen och bli ett sorts objekt i den överordnade satsen, vilket är vanligt i svenskt talspråk: "Du vet Sophia Loren, vilken fin skådespelerska hon är." i st.f. på mer vårdat svenskt skriftspråk: "Du vet vilken fin skådespelerska Sophia Loren är". - Här föregriper alltså *unum* ('ett, en sak') *quatenus*-satsen.
quatenus - § 220,I,1
- 78 **cordintime** rad 27

- 79 **pertracto** rad 65 **uti** biform till *ut* - vilket modus följs *uti* av?
vobis bene confido ('jag litar fullt på er' =) 'jag är övertygad om att ni skall göra'
- 80 **me reveniente et hoc perscrutante...volo**: fritt använd abl. abs., icke tillåten i klass. lat. Abl. absolutus ('fristående' abl.) innebär ju att subjektsdelen - här *me* - inte får vara någon satsdel i satsen i övrigt (t.ex. subjekt el. objekt), men den person som *me* avser är ju här subjekt - *volo*. I klass. lat. får i dylika fall endast participium coniunctum användas: *reveniens et hoc perscrutans...volo*. - Man kan säga att uttryckssättet är ett fel mot subjektsregeln på samma sätt som den beryktade formuleringen "Nära nog vansinnig och omgiven av dåliga rådgivare kan jag icke annat än beklaga Erik XIV".- Översätt: 'Men om ni inte gör det, skall jag - *volo* jfr 35 (*redire*) *vellet* - då jag återkommer och får reda på detta' etc.
perscrutor dep. 1. utforska
- 82 **computo** 1. beräkna; här: anse, räkna (ngn som fiende *alqm pro inimico*)
intendo -tendi -tentum 3. spänna, sträcka; intrans. sträcka sig; med inf. ämna (jfr eng. *intend to*) **His** (neutr. pl.) **auditis** abl. abs. 'Då hans föräldrar hört detta'
sui = eius servo 1. iaktta, tänka på (jfr ob-servera)
- 83 **promitto -misi -misum** 3. lova (här m. pres. inf. i st. f. fut. inf.)
familia -ae f. har en vidare betydelse i lat. än i sv., avser 1) alla som hör till ett hushåll ('familj' + tjänare), 2) endast tjänare, underlydande (så här)
singulariter adv. särskilt
- 84 **gravidus** a. 3. - lånord?
- 85 **quam cito** så snart som **pareret** kan komma dels av *pario peperit partum* 3. (fram)föda, dels av *pareo -ui* - 2. lyda (ngn alci)
sibi nuntium cum litteris...scriberent 'de skulle skicka ett bud med brev till honom och meddela'
- 86 **omnino** adv. helt och hållet; här: under alla omständigheter
- 87 **retineo -ui -tentum** 2. behålla: förr i tiden förekom den seden att när en fru fött ett barn skulle husfadern besiktiga detta och avgöra om det verkade friskt och livsdugligt; om han tyckte det, tog han upp barnet och satte det i sitt knä (därför *knäsätta* = 'gilla, godtaga'; på liknande sätt i lat. *suscipio* 3. eg. 'ta upp', även 'gilla'); om däremot barnet tycktes klen och sjukligt så att det kunde bli en försörjningsbörda, bara en mun att mätta, sattes det ut i skogen att dö; trots att kristendomen länge bekämpat denna sedvänja, tycks, såsom *retinerent* visar, detta bruk ha varit seglivat
- 88 **tempore adveniente** abl. abs. 'när tiden var inne'
qua de re 'med anledning av detta'
- 89 **dispono -posui -positum** 3. här: göra i ordning
nuntio...reveniente...regina eum vidit jfr rad 80 *me reveniente* etc.
- 90 (*causam*)**que** samordnar *advocavit* och *retinuit* **sui = eius**
- 91 **perscrutans** § 219,I,1 **secum** 'hos sig'
(vitae) necessaria -orum npl. livets nödtorft, mat
- 92 **dispono** eller **praecipio** (rad 97) + pres. inf. pass. 'låta' (+ aktiv inf.)
principaliter adv. huvudsakligen, särskilt, framför allt **in** lex. I,3 e)
fortis a. 2 efterklass.: stark; klass.: tapper, duktig
eoque ...dormiente, regina sibi (=ei) ...recepit jfr rad 80

- 93 **recipio -cepi -ceptum** 3. ta (ngt för/från ngn *alqd alci*)
considero 1. begrunda, överväga; här: tro **-que** samordnar *recepit* och *scripsit*
súspicor dep. 1. misstänka, ana; häri ligger ofta en känsla av fruktan ("Hon anade det värsta" nästan = 'Hon fruktade det värsta'); därför konstrueras här *suspicator* som ett verbum timendi enl. § 172
- 94 **eius** = *sua* **ita, quod**: här 'med det innehållet att'
- 95 **ad aspectum alcis (pro)venire** komma inför ngns åsyn **fili castellani** och nästa rad **filius castellani**: upprepningar av denna typ kan sägas vara utmärkande för talspråk och visar att denna berättelse var avsedd att höras, ej läsas
- 96 **quam cito** rad 85
- 97 **dicas, ut** § 171,2, Märk **omnino** rad 86
- 98 **alias** här adv.: annars
- 99 **tales litteras** ('ett sådant brev' =) 'ett brev med sådant innehåll' **in reditu**: en något inexakt tidsangivelse, eg. 'vid återresan'; översätt: 'innan han reste hem igen'
iuxta prep. m. ack. bredvid, utmed; enligt
- 100 **sua** = *eius* **commissa** rad 26 **cum omnibus necessariis** = klass. *omnibus necessariis* (jfr rad 10 *in adventu*); *necessariis* står här utan bestämningen *vitae* (utsatt i rad 87), s.k. absolut användning
- 101 **pertracto** 1. undfägnat, traktera **sibi** = *ei* (själv måste ju drottningen hålla sig nykter) **ministro** 1. ge **praecipio** se *dispono* rad 92
- 102 **vero** adv. men **illo dormiente regina nuntio...recepit** rad 80 **alias** sc. *litteras*
- 103 **considero** 1. rad 93. Vid översättning av denna relativt långa mening är det bäst att dela upp den i två på svenska. Börja den andra vid *considerans*: 'Hon trodde...och skrev /därför/...' **ex re et nomine et facto** ung. 'på grund av det inträffade och namnet och händelsen'
- 106 **tenor -oris** m. innehåll **se regere** rätta sig (efter *iuxta*)
- 108 **Quo facto** lex. 3 *qui* II,3,β)
- 109 **exilio alqm dedere** (ge ngn åt landsflykt =) driva ngn i landsflykt **cum pueris suis alligatis** § 204,1; *alligo* 1. binda (ngn/ngt vid ngt *alqm/alqd alci rei*)
- 112 **dispositione divina** 'i en ingivelse från ovan' **creatura -ae** f. (skapelse, ofta =) /skapad/ varelse ("kreatur" vanl. m. denna betydelse i äldre svenska; obs! förvrängningen av *kreatur* till *kritter*)
- 113 **eram** 'har varit' **in vita mea** 'i hela mitt liv' **alicui** hör både till **contraria** ('fientlig mot') och till **aliquid** (= *aliquid*) **opprobrium facere** ('skymfa, förolämpa')
- 114 **vellem**: form? **et** 'och likväl'
- 115 **ivisset** i oklass. lat. biform till *isset* (av *eo ii itum ire*)
vidit: ingressivt perfekt § 146,II **domuncula -ae** f. (diminutiv t. *domus*) litet hus, torftig boning **cella -ae** f. och 116 **cellula -ae** f. boning, koja
- 116 **in-consola-bil-iter** adv. (till consolor dep. 1. trösta) o-tröst-lig-t
fleo flevi fletum 2. här: gråtande be
- 117 **intromitteret** § 196; *intromitto -misi -misum* 3. släppa in
- 118 **audiens non fuit ausus** 'hörde visserligen men vågade inte'
- 119 **timeo** här m. fut. inf. (vanl. m. *ne*-sats enl. § 172) **ludus -i** m. lek, spel; skola **diabolus -i** m. (grek. lånord, eg. 'förtalare; anklagare'): inlånades vid kristendomens införande i Sverige och har ombildats till *djävul*; notera stil- och innehållsskillnaderna mellan *djävlig* - *djävulsk* - *diabolisk*
temptatio -onis f. frestelse (av *tempto* el. ursprungligare *tento* 1. fresta, pröva; angripa) **misericordia motus** rad 32

- 120 **res gesta** (utförd sak =) händelse; bedrift **proprius** a. 3 egen, karakteristisk
- 121 **habítaculum -i** n. bostad **ministro** 1. rad 101
- 122 **vescor** - - dep. 3. äta (ngt *alqa re*)
- 123 **tandem** adv. äntligen, slutligen
- 124 **diligens** a. 1 noggrann, uppmärksam **dilectus** (perf. part. av *diligo* 3. älska) här: 'kärleksfull' (127 'älskad')
- 125 **maneo mansi mansum** 2. förbliva, stanna /kvar/; här förbleknat: vara
me ad suscipiendum 'för att ta emot mig' (jfr nedan rad 140/1)
- 126 **-nam** förstärker vissa frågeord; *ubinam* 'var i all världen'
- 128 **quippe** adv. ju
- 129 **quod** § 162 **et** = *etiam* **Illo...audiente, turbatus est** rad 80; *turbo* 1. förvirra
- 130 **viscus -eris** n., vanl. plur. **viscera -um** inälvor; inre
- 132 **sub favore meo** 'som ett gunstbevis mot mig' **taliter** (adv. till *talís*) så
- 133 **negotium -ii** n. arbete, verksamhet; affär **pessime permutatum est** 'förvanskats så uselt'
- 134 **ostendo -tendi -tentum** 3. visa
- 135 **scriptum -i** n. här plur. i analogi med *litterae -arum* fpl. brev, skrivelse
nequiter adv. uselt, nedrigt
- 136 **quapropter** rel. eller interrogativt adv. varför; i rel. anknytning: därför
dispono här: skaffa tillbaka
- 139 **privo** 1. beröva (ngn ngt *alqm alqa re*); i pass.: mista, förlora (ngt *alqa re*) - jfr *privat* (av lat. *privatus* 'som berövats/förlorat [sina medborgerliga rättigheter]')
quia eg. bisatsinledande konjunktion: emedan (i medeltlat. ofta: att); här inledande ett självständigare led: ty (så även nedan rad 147)
- 140 **dimitto** rad 34 **ad quaerendum dominam**: i klass. lat. får prepositionsstyrd gerundium ej ta objekt, i stället används gerundivum: *ad quaerendam dominam* 'för att söka efter härskarinnan'
- 141 **triduum -i** n. (period omfattande) tre dagar **invenio -veni -ventum** 4. finna
- 142 **procedens ulterius** 'då han gick längre bort (i skogen)'
- 143 **eremita -ae** m. (grek. lånord) eremit, anakoret [-ét]
resideo -sedi -sessum 2. sitta, vistas (jfr *residera*)
- 144 **clamore et eiulatu valido emissio** abl. abs. ('sedan ett kraftigt /klago/rop och tjut utsänts' =) 'han ropade och skrek högt och' **exoro** 1. be att komma ut
si-satsen beroende av *interrogavit* - i klass. lat. *si* = om, såvida, i medeltlat. även = om, huruvida
- 145 **quandam** (av *quidam*) 'en kvinna'
gesto 1. bära (intensivum till *gero gessi gestum* 3. bära, föra) **sibi** = *ei*
- 146 **quod non** sc. *vidisset* **multum perturbatus** mycket bestört **flevit** 'började gråta' **amarus** a. 3 bitter
- 147 **quia** rad 139
- 148 **amitto -misi -misum** 3. förlora **iterum** adv. på nytt
- 149 **cum effusione lacrimarum** ('med utgjutande av tårar' =) 'i det att han grät ymnigt'
enarro 1. utförligt berätta
- 151 **misereor miséritus sum** dep. 2. hysa el. gripas av medlidande (med ngn *alcis*)
accedo -cessi -cessum 3. gå (fram), närma sig
- 152 **pro alqo venire** (komma för ngns skull =) komma för att hämta ngn
- 153 **omnino** här: absolut **aut** här: eller också, eller annars **modo** adv. = *nunc*

- 154 **fore** § 42 (s. 68 nederst) - ('Vad synes dig nu skola göras?') = 'Vad tycker du bör göras?' **Ach** - visar att berättelsen kommer från Tyskland
peius (komparativ av *malus*) 'något värre'
- 155 **invitus** a. 3 § 61, 2 **potius** adv. hellre
- 158 **ostendo** rad 134 **revelo** rad 44 **seorsum** adv. (var och en) för sig, i avskildhet
- 159 **in oratione et invocatione Mariae...perseveraret** ('framhårdade i bön och åkallan av Maria' =) 'bad och åkallade oupphörligt Maria'
Maria semper virgo (§ 204,1,c): genom att *semper* är inramat av de sammanhörande orden *Maria* och *virgo* markeras det som (adverb)attribut till ettdera ordet, här *virgo*; det återges bäst med adjektivattribut på sv.: 'evig'. (I och för sig är annars adverbattribut betydligt vanligare i sv. än i lat.)
- 160 **obdormisco - dormivi** - 3. somna **appareo -ui** - 2. visa sig
- 161 **dictae**: i medeltlat. ersätts ofta demonstrativa pron. såsom *is, hic, ille* av längre, fylligare perf. particip som (*prae*)*dictus, praenominatus* m. fl. (Jfr i kanslsv.det s.k. juridiska pron. *omförmäld* = 'denne'.) Detta bruk hänger också ihop med att *ille* börjar glida över till att bli bestämd artikel.
- 162 **restituo -ui -utum** 3. sätta/ge tillbaka **evigilo** 1. vakna **trunco** 1. hugga av, stympa, lemlästa (av *truncus -i* m. /träd/stam [utan grenar och rötter] - jfr eng. *trunk*) **re-habeo -ui -itum** 2. åter ha; ordbildningen exemplifierar s.k. recompositio ('förnyad sammansättning'): i gamla sammansättningar av prefix och verb förändras verbets stamvokal så att kort *a* och *e* blir kort *i* ;(men kort *a* framför *r* övergår till *e*); *ae* och *au* blir långt *i* resp. *u*. Exempel: *pro-habeo* > *prohibeo, ob-caedo* > *occido, in-claudo* > *includo*. Någon vokalförändring har dock ej ägt rum i *rehabeo*, alltså en medeltida sammansättning.
- 163 **glorifico** 1. förhårliga **gratias agere** tacka (ngn *alci*)
- 164 **ivit** jfr *ivisset* rad 115 **sibi** = *ei* **consilio ac assensu patris eiusdem** (= *eius*) 'på denne /helige/ faders inrådan och med hans bifall'
- 165 **suo** = *eius* d.v.s. *mariti* (makens)
- 166 **gaudere gaudio magno** glädjas med stor glädje (bibelstil)
beatus a. 3 lycklig; i medeltlat. ofta = *sanctus*
- 167 **Fama et miraculum hoc** (s.k. hendiadys - § 206,3) 'Ryktet om detta under'
- 168 **crevit** rad 53 **ita, quod** § 220,I,3
- 169 **veritas -atis** f. sanning **inquiero -quisivi -quisitum** 3. söka efter, utforska
mox visis et perlectis litteris suis abl. abs. 'så snart som han sett och läst igenom hans brev'
- 170 **dilatio -onis** f. dröjsmål, uppskov; *dil. procul mota* abl. abs. ('sedan dröjsmål skjutits långt bort' =) 'utan dröjsmål'
- 171 **Quibus** (rel. anknytn.) **visis** abl. abs. 'Sedan kungen sett dem'
- 172 **mulier** här = *uxor* **perdo -didi -ditum** 3. vanl. förgöra; här: förlora (likaså rad 174 *deperdo*)
- 173 **orbo** 1. beröva ngn det naturliga stödet av ngn, göra ngn föräldra- eller barnlös (*alqm alqo*); *qua ita* etc. 'vars stöd jag så nedrigt mistat'
iterum et iterum om och om igen, gång på gång
revolve -volvi -volutum 3. åter rulla; *in animo revolvere* fundera
- 174 **veraciter cognovit** 'kom verkligen underfund om' ('att' *quod*) **res gesta** rad 120
- 175 **fidelis** a. 2 trogen; här: noggrann
unde rel. och interrog. adv. varifrån, varför; i rel. anknytn.: därifrån, därför
- 176 **miraculose** 'våldigt' **satis magnus** 'riktigt stor'

- 177 **ob** prep. m. ack. på grund av, för...skull **intuitus -us** -m. skådande; **ob intuitum adventus filiae suae** 'för att se hans hemkomna dotter'
- 178 **miles -itis** m. i medeltlat. ofta 'riddare'
(**mortem**)...**in matre regina exsequebatur** ('den död')...(‘utövade han på modern, drottningen’ =) ‘lät han modern, drottningen, lida’
- 179 **coram** prep. m. abl. inför, i närvaro av (*praesentibus* alltså pleonastiskt)
quia här 'i det att...nämligen'
- 181 **bonam et optimam** - positiv och superlativ av samma adjektiv samordnade! - 'god och förträfflig' **vitam ducere** oklass. = *vitam agere, vivere*; (*vitam ducere* i klass. lat. 'dra ut på livet, söka förlänga livet') **ducentes** och **servientes** § 219,I,1
- 183 **tempora per longaeva** 'under långliga tider'
- 184 **impetro** 1. utverka, genom böner skaffa (ngt åt ngn *alqd alci*) - betänk vilken form *impetret* är!